

ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ ВОДНОГО ФОНДУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Води являються найважливішим компонентом навколишнього природного середовища, відновлювальним обмеженим і вразливим природним ресурсом. Вони використовуються і охороняються як основа життя і діяльності народів, що проживають на території України, забезпечують економічне, соціальне, екологічне благополуччя населення, існування тваринного та рослинного світу.

До земель водного фонду належать землі, зайняті:

- морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водоймами, болотами, а також островами;
- прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм;
- гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них;
- береговими смугами водних шляхів [1].

Охорона водних об'єктів - це система заходів, спрямованих на збереження та відновлення водних об'єктів. Як і у випадках охорони інших природних об'єктів, завдання охорони вод вирішується за допомогою покладання обов'язків на суб'єктів водних відносин (громадян та юридичних осіб, а також органи публічної влади), включаючи встановлення вимог при здійсненні господарської та іншої діяльності, а також за допомогою надання окремим водним об'єктам особливого еколого-правового статусу.

Система річок Харківської області має певні особливості. Найбільшою річкою області є Сіверський Донець — найбільша річка Лівобережної України (довжина 1053 км). Сіверський Донець починається в Росії у районі міста Білгород, протікає територією Харківської, Донецької, Луганської областей і впадає в Дон у Ростовській області. Великими притоками Сіверського Дінця є Оскіл, Уди, Межова.

Друга група річок — це дрібні степові річки, що майже висихають влітку і течуть від центра області на південь. Усі вони є притоками Дніпра — Багата, Орель, Орчик, Самара та ін. Третя група дрібних річок тече серед луків та лісів на північному заході області (Коломак, Мерло та ін.). Вони також належать до басейна Дніпра, але впадають у Ворсклу.

Таким чином, на території Харківської області проходить вододіл великих водних систем Європи: Дніпра і Дону. Цей вододіл іде умовно уздовж лінії Золочів — Богодухів — Валки — Нова Водолага — Первомайський —

*Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент В. В. Масленнікова

Лозова, а його особливістю є відсутність високих гір, численні мілини на річках.

В області збудовано 57 водосховищ і 2 тис. 538 ставків.

В області є багато лісових озер (поблизу Змієва, Чугуєва, Балаклії), які, як правило, зв'язані з руслами річок. Найбільше озеро — Лиман — розташоване недалеко від міста Зміїв. Навколишня краса лісів і лук, чиста вода самих озер роблять їх одним з місць відпочинку та об'єктом туризму [4].

В області є декілька штучних водосховищ, каналів. На Осколі споруджено найбільше водосховище області — Червонооскільське. Воно було побудоване у 1954 році для постачання донецьких шахт водою і простягається від Червоного Осколу (у потужному лісовому масиві на межі Харківської і Донецької областей) на північ на багато десятків кілометрів (до Куп'янська). У деяких місцях ширина водосховища досягає 1-2 км. Руслами річок Орель та інших степових річок під землею та по поверхні проходить через область канал «Дніпро-Донбас», на якому є найбільше — Червонопавлівське — водосховище, що входить до системи зрошення полів області.

На півночі області на Сіверському Дінці розташоване Печенізьке водосховище.

Природні ресурси підземних вод є одним із основних джерел господарськопитного водопостачання населених пунктів. Підземні води залягають у виді декількох водоносних горизонтів, які відрізняються по своїх запасах та хімічними показниками. Основними водоносними горизонтами, придатними до використання, на території області є: четвертинний (алювіальний) Полтавський, Харківський, Бучакський, і Юрський. Найбільше розповсюджений Бучакський водоносний горизонт, який залягає на відносно невеликих глибинах і повсюди на території області [3].

Землі водного фонду передбачається охороняти:

- Збереження унікальних природних комплексів водно болотних угідь та внесення їх до кологічної мережі;
- створення і упорядкування водо охоронних зон і прибережних захисних смуг;
- зменшення техногенного навантаження;
- реалізація заходів що до захисту земель від негативних геологічних процесів при розміщенні водогосподарських об'єктів: очищення балок, малих річок та їх долин від продуктів ерозії;
- підтриманням установленого режиму на територіях водоохоронних зон та прибережних захисних смуг [1].

Джерела «бруду».

Забруднення води відбувається двома шляхами:

- по-перше, при випаданні кислотних дощів;
- по-друге, при скиданні промислових і побутових стоків у водойми [8].

Практично всі водні ресурси в останні роки інтенсивно забруднюються внаслідок збільшення впливу антропогенних чинників: безсистемна

господарська діяльність з порушенням допустимих меж освоєння територій, надмірна інтенсифікація використання природних ресурсів, замулення, забруднення та заростання річок, а також недотримання режиму обмеженого господарювання на прибережних захисних смугах. А найперше водні ресурси страждають від забруднення промисловими та комунальними стоками, які містять важкі метали, органічні та бактеріологічні забруднювачі [2].

Вирішення проблеми:

Наразі проблеми водних ресурсів України не є пріоритетними для органів влади. Адже для того, щоб виявити та вирішити проблему потрібне, знову ж таки, реформування галузі. Втім, деякі заходи для покращення ситуації у державстві все-таки визначили. Експерти вважають, що, найперше, для покращення стану водойм необхідно забезпечити навколо водних об'єктів оптимальне поєднання лісових насаджень та лук, здійснити комплекс заходів з припинення скидання до них неочищених стічних вод, ренатуралізації осушених заплав, рекультивації порушених земель, а також провести моніторинг стану гідротехнічних споруд на річках, переробки берегів, що призводить до обміління та замулення річок[8]. Крім того, варто посилити державний нагляд і контроль за скидами з підприємств і дотриманням режиму господарювання у водоохоронних зонах річок і дренажних каналів, згідно зі ст. 218 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного добробуту населення»^[2]. Адже сьогодні власники підприємств фактично безкарно зливають відходи у водойми. Або ж як варіант, підприємства, які здійснюють виробничу діяльність, обладнати системою дощової каналізації з очисними спорудами для запобігання забрудненню водойм міста неочищеними дощовими водами. Втім, тут виникає проблема, забезпечення підприємств необхідними системами. Держава не має можливості, а добровільно витратити на це гроші підприємці не візьмуться. Таким чином, залишається єдиний варіант – змусити власників великих підприємств встановити систему на законодавчому рівні, або ж ввести систему штрафів, як це є в країнах Європи.

Список використаних джерел

1. Водний кодекс України Відомості Верховної Ради України. – К.: 1995, № 24, ст.189.
2. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення". – К.: 1994, № 27, ст.218.
3. Водний фонд України: Штучні водойми - водосховища і ставки: Довідник / За ред. В.К. Хільчевського, В.В. Гребеня. - К.: Інтерпрес, 2014. - 164 с
4. Грищенко Ю.М. Комплексне використання та охорона водних ресурсів. Рівне, 1997.
5. Пономаренко О.В. Визначення вартості водних ресурсів України.// Продуктивні сили і регіональна економіка: Зб. наук. пр.: У 2 ч. - К.: РВПС України НАН України, 2006. - Ч. 2. - С. 88-94.
6. Климчик О. Проблеми використання та охорони водних ресурсів //Статистика України. - 2001. - № 1. - С. 43-47.

7. Поняття, склад та загальна характеристика земель водного фонду [Електронний ресурс] : – Режим доступу: adhdportal.com
8. Екологічний паспорт регіону Харківська область [Електронний ресурс] : затверджено: Директоом Департаменту екології та природних ресурсів Харківської обласної державної адміністрації // А.О.Тимчук 2016 р. 190ст